

Ustawa o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta

Pytania i odpowiedzi dotyczące ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta oraz niektóre inne dni

W które niedziele w 2022 r. i w kolejnych latach nie będzie obowiązywać zakaz handlu?

Ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta oraz w niektóre inne dni (Dz.U. z 2021 r. poz. 936) przewiduje ograniczanie liczby niedziel, w których handel i wykonywanie pracy w handlu będzie dozwolone.

W 2022 roku i kolejnych latach – zakaz nie będzie obowiązywać w ostatnią niedzielę stycznia, kwietnia, czerwca i sierpnia każdego kolejnego roku kalendarzowego, a także w dwie kolejne niedziele poprzedzające Boże Narodzenie i w niedzielę poprzedzającą Wielkanoc.

Ustawa przewiduje także przypadki, w których handel i wykonywanie pracy w handlu będzie dozwolone w każdą niedzielę. Jeżeli zatem placówka handlowa znajdzie się w wykazie zamieszczonym w art. 6 ust. 1 ustawy – to oznacza to, że może być otwarta we wszystkie niedziele i święta.

Do jakich osób ma zastosowanie ustawa?

Ustawa ma zastosowanie do pracowników, pracowników tymczasowych a także innych osób fizycznych, które wykonują pracę na podstawie umów prawa cywilnego – wykonujących odpłatną pracę u przedsiębiorcy wykonującego zarobkową działalność handlową.

W art. 3 pkt 1 ustawy „placówkę handlową” zdefiniowano jako „obiekt, w którym jest prowadzony handel oraz są wykonywane czynności związane z handlem”. Czy oznacza to, że aby dany obiekt został uznany za placówkę handlową muszą być w nim prowadzone łącznie handel i inne czynności związane z handlem?

W placówce handlowej nie muszą być łącznie prowadzone handel i czynności związane z handlem. W przypadku tego samego przedsiębiorcy wykonywanie czynności związanych z magazynowaniem towarów lub ich inwentaryzacją, nie musi występować w tym samym miejscu, w którym są wykonywane czynności bezpośrednio związane z handlem. Od organizacji pracy, jaką przyjął dany przedsiębiorca, a także od posiadanych przez niego warunków lokalowych może bowiem zależeć, czy prowadzona przez niego działalność handlowa będzie skupiona w jednym, czy też w kilku obiektach.

Nie wydaje się słuszne przyjęcie, że odmienna od punktu prowadzenia sprzedaży lokalizacja powierzchni magazynowej, a także przypisanie tej powierzchni do kilku sklepów, powoduje automatycznie niepodleganie pracy tamże wykonywanej zakazom wynikającym z art. 5 ustawy. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby omijanie tego przepisu poprzez taką organizację placówek handlowych, aby część ich funkcji, niezwiązanych bezpośrednio z prowadzeniem sprzedaży,

została wydzielona lokalowo.

Jakie czynności należy traktować jako bezpośrednio związane z handlem (art. 3 pkt 3 ustawy)?

Za czynności bezpośrednio związane z handlem można by uznać czynności wykonywane w placówce handlowej, niezbędne do zawarcia transakcji sprzedaży (w szczególności przyjmowanie i realizacja zamówień, ekspozycja towaru, brakowanie, usuwanie produktów wadliwych lub przeterminowanych, pakowanie) oraz jej realizacji (np. gdy faktyczne wydanie towaru następuje w terminie późniejszym niż transakcja), a także wszelkie czynności związane z przygotowaniem placówki handlowej do handlu (np. przygotowanie kas, rozdział gotówki, odprawy pracowników), jak również czynności związane z zakończeniem handlu w danym dniu i zamknięciem placówki (np. przeliczenie i rozliczenie utargu, sprawdzenie zabezpieczeń, włączenie alarmu).

Do czynności bezpośrednio związanych z handlem, nie można zaliczyć np:

- ochrony obiektu
- sprzątnięcia obiektu przez ekipę sprzątającą,
- prac konserwatorskich i serwisowych związanych z obsługą sprzętu.

Za obejście ustawy należałoby uznać powierzanie powyższych czynności w ramach dodatkowych obowiązków pracownikom lub zatrudnionym wykonującym w placówce handlowej od poniedziałku do soboty handel lub inne czynności związane z handlem.

Czy przedsiębiorca będący osobą fizyczną prowadzący handel osobiście we własnym imieniu i na własny rachunek, którego zakaz handlu nie obowiązuje, może w niedziele i święta korzystać z pomocy członków rodziny?

Korzystanie z nieodpłatnej pomocy członków rodziny w takim przypadku nie narusza przepisów ustawy. Osoby te nie mogą jednak być pracownikami lub zatrudnionymi u takiego przedsiębiorcy i wykonywać odpłatnej pracy w inne dni tygodnia.

Przedsiębiorca będący osobą fizyczną prowadzący handel osobiście we własnym imieniu i na własny rachunek, może korzystać z nieodpłatnej pomocy małżonka, dzieci własnych, dzieci małżonka, dzieci przysposobionych, rodziców, macochy, ojczyma, rodzeństwa, wnuków, dziadków.

Przepis art. 6 ust. 1 pkt 13 dotyczy m. in. placówek handlowych na dworcach w rozumieniu ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym. W jaki sposób w praktyce określić co jest terenem dworca?

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, dworzec jest to miejsce przeznaczone do odprawy pasażerów, w którym znajdują się w szczególności: przystanki komunikacyjne, punkt sprzedaży biletów oraz punkt informacji dla podróżnych. Przy stosowaniu wyłączenia z art. 6 ust. 1 pkt 13 ustawy należałoby kierować się przede wszystkim funkcją jaką pełni dworzec, którą

jest obsługa podróżnych (funkcji takiej nie pełnią placówki handlowe usytuowane w galeriach handlowych znajdujących się przy dworcach).

Czy wyłączenie spod zakazu placówek handlowych, w których handel jest prowadzony przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wyłącznie osobiście, we własnym imieniu i na własny rachunek obejmuje tylko takie przypadki, w których przedsiębiorca stale prowadzi handel wyłącznie osobiście czy też dotyczy także sytuacji, w których – co do zasady – handel realizowany jest przez pracowników lub zatrudnionych, a jedynie w dni objęte zakazem przez przedsiębiorcę?

Wyłączeniem z art. 6 ust. 1 pkt 27 ustawy są objęci przedsiębiorcy będący osobą fizyczną, którzy w niedziele i święta nie korzystają z pracy pracowników lub zatrudnionych i w te dni wyłącznie osobiście prowadzą handel. W pozostałe dni – nieobjęte zakazem handlu – handel może być realizowany przez pracowników lub zatrudnionych.

Jakie przesłanki należy uznać za decydujące dla uznania, że przedsiębiorca będący osobą fizyczną prowadzi handel we własnym imieniu i na własny rachunek? Czy dopuszczalny będzie handel przez jednego ze wspólników spółki cywilnej lub franczyzobiorcę?

Objęcie wyłączeniem z art. 6 ust. 1 pkt 27 ustawy wspólników spółki cywilnej będzie możliwe, przy założeniu, że osoby te będą prowadziły handel osobiście, bez pomocy pracowników lub zatrudnionych. Jednocześnie, ponieważ wspólnik spółki cywilnej nie jest ani pracownikiem ani zatrudnionym, kwestia ta pozostaje poza zakresem kompetencji PIP.

Franczyzobiorca zgodnie z przeważającą opinią działa we własnym imieniu i na własny rachunek, a łącząca go umowa franczyzy z francyzodawcą jest jedynie formą prowadzenia działalności gospodarczej. Zatem jeżeli franczyzobiorca zatrudniający pracowników lub zatrudnionych, chce otworzyć swój sklep w niedzielę lub święto, to jest to możliwe pod warunkiem prowadzenia przez niego handlu wyłącznie osobiście.

Jak należy rozumieć wyrażenie „przy cmentarzach”, użyte w art. 6 ust. 1 pkt 25, jak również w jakim stopniu należy dopuszczać, iż pojęcie to będzie rozumiane w sposób zmienny w zależności od okoliczności (np. w związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem w terminach zbliżonych do 1 listopada)?

Zakres tego wyłączenia powinien być oceniany indywidualnie, „ad casum” i uwzględniać dotychczasową praktykę i stosowane lokalnie zwyczaje.

W jaki sposób inspektor pracy ma zidentyfikować „przeważającą działalność”, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 5-7, 28-29 ustawy ?

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni, przeważająca działalność, o której mowa w ust. 1 pkt 2, 5-7, 28 i 29, oznacza rodzaj przeważającej działalności wskazany we wniosku o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, o którym mowa w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 955 i 1641), jeżeli działalność ta jest wykonywana w danej placówce handlowej i stanowi co najmniej 40% miesięcznego przychodu ze sprzedaży detalicznej w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2016 r. o podatku od sprzedaży detalicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1293). W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 30, przepis zdania pierwszego stosuje się odpowiednio.

Placówki handlowe, korzystające z wyłączeń, o których mowa w ust. 1 pkt 2, 5-7 i 28-30, są obowiązane do prowadzenia ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży, z podziałem na przychód z działalności określonej w ust. 1 pkt 2, 5-7 i 28-30 oraz przychód z pozostałej działalności.

Wzór ewidencji i sposób jej prowadzenia określa Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży (Dz. U. z 2022 r., poz. 229).

Wyłączenia obejmują kryterium przeważającej działalności. Zgodnie z ustawą, ma być to rodzaj przeważającej działalności wskazany we wniosku o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej oraz stanowić co najmniej 40% miesięcznego przychodu ze sprzedaży detalicznej w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2016 r. o podatku od sprzedaży detalicznej. Inspektor pracy oceniając rodzaj przeważającej działalności gospodarczej może poprzestać na informacji z rejestru, a w razie wątpliwości zażądać do wglądu wniosku o wpis oraz przedłożenia ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży.

W przypadku stwierdzenia podczas kontroli, że dany rodzaj działalności wynikający z wpisu do rejestru w ogóle nie jest wykonywany w danej placówce albo nie stanowi co najmniej 40% miesięcznego przychodu ze sprzedaży detalicznej, podmiot nie może korzystać z wyłączenia. Zatem przeważająca działalność powinna być faktycznie prowadzona w placówce handlowej i pokrywać się z danymi z rejestru oraz ewidencji.

W art. 6 ust. 1 pkt 28 wskazano, jako podlegające wyłączeniu, „piekarnie, cukiernie i lodziarnie, w których przeważająca działalność polega na handlu wyrobami piekarniczymi i cukierniczymi. Czy wyłączeniu będą zatem podlegać także piekarnie i cukiernie prowadzone przez przedsiębiorców, którzy jako rodzaj przeważającej działalności wskazali produkcję pieczywa, produkcję świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek? Jak należy traktować lodziarnie, gdy zgodnie z wpisem do rejestru działalnością przeważającą będzie produkcja lodów?

Lodziarnie podlegają wyłączeniu spod zakazów objętych ustawą - jako placówki gastronomiczne (podklasa PKD 56.10.A Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne obejmuje także działalność lodziarni).

W przypadku piekarni i cukierni należałoby przyjąć, że wyłączone spod zakazu będą także te piekarnie i cukiernie, w których przeważająca działalność polega na handlu wyrobami

piekarniczymi i cukierniczymi własnej produkcji.

Według jakich zasad należy obliczać wynagrodzenie za czas nieprzepracowany w związku ze zmniejszeniem wymiaru czasu pracy z powodu wykonywania pracy w dniu 24 grudnia lub w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy do godziny 14.00 (art. 9 ust. 2 ustawy)?

Ustawa przesądza, który akt ma być stosowany. Do obliczania wynagrodzenia stosuje się **przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop.**

Jakie zakłady należy uznać za prowadzące działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku (art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy), a w szczególności czy za taki zakład może być uznany stadion, wypożyczalnia sprzętu sportowego lub stacja narciarska prowadzące sprzedaż sprzętu i akcesoriów?

Przy stosowaniu wyłączenia z art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy, pomocne mogą się okazać ustawy regulujące dane dziedziny np. ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Wymienione w pytaniu - stadion, wypożyczalnia sprzętu sportowego, stacja narciarska – mogą zostać uznane za zakłady prowadzące działalność w zakresie sportu lub turystyki i wypoczynku.

Jakie miejsca czy obiekty mogą zostać uznane za zakłady hotelarskie? Czy chodzi o obiekty hotelarskie, o których mowa w rozdziale 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych?

Przy stosowaniu wyłączenia z art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy, za zakłady hotelarskie należałoby uznać obiekty hotelarskie w rozumieniu art. 36 ustawy o usługach hotelarskich. Zgodnie z tym przepisem są to: hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, inne schroniska, a także pola biwakowe.

Art. 6 ust. 1 pkt 17 przewiduje wyłączenie obowiązywania zakazu, o którym mowa w art. 5 ustawy, w odniesieniu do środków transportu. Przepis nie wymaga przy tym, żeby były to środki transportu publicznego, czy też nie odnosi się do transportu osób. Czy zatem należy uznać, iż handel oraz czynności związane z handlem mogą być prowadzone w niedziele i święta, o ile są wykonywane w jakimkolwiek środku transportu (np. wykorzystywanym na potrzeby handlu obwoźnego, bądź gdy handel odbywa się z jednostki pływającej przycumowanej do nadbrzeża)?

Wyłączenie z art. 6 ust. 1 pkt 17 ustawy nie powinno obejmować środków transportu, jeżeli nie służą one przewozowi osób np. sprzedaż z samochodu mogłaby być rozpatrywana w świetle wyłączenia z art. 6 ust. 1 pkt 27, lecz nie powinna być rozpatrywana w świetle wyłączenia z art. 6 ust. 1 pkt 17, gdyż samochód w tym przypadku stanowi placówkę handlową a nie placówkę handlową umieszczoną w środku transportu.

Powyższe wyłączenie dotyczy każdego środka transportu, zatem nie tylko środka transportu publicznego.

Intencją jest umożliwienie dokonywania w niedziele zakupu w placówce handlowej zlokalizowanej w środku transportu np. sklep na pokładzie statku wycieczkowego. Chodzi tu więc o sytuację, gdy sprzedaż realizowana jest na rzecz kupującego, będącego pasażerem.

W jaki sposób identyfikować sklep internetowy – czy elementem decydującym powinno być prowadzenie handlu za pośrednictwem internetu?

Sprzedaż w sklepach internetowych powinna polegać na dokonaniu transakcji za pośrednictwem Internetu, co zakłada że proces sprzedaży odbywa się nie bezpośrednio w kontakcie z klientem, lecz na odległość. Za obejście przepisów należałoby zatem uznać, przypadek w którym klient ogląda towary w sklepie tradycyjnym, a zakupu dokonuje przez Internet (np. tzw. showroom i w efekcie pozorowanie sprzedaży internetowej).

Sprzedaż ze swojej istoty kończy się wydaniem towaru kupującemu, zatem należałoby dopuścić funkcjonowanie w niedziele i święta punktów odbioru osobistego towarów sprzedanych przez internet, jak również dostarczenie takich towarów klientowi przez pracownika sklepu internetowego.

Czy należy uznać, że handel prowadzony w siedzibie sklepu internetowego czy magazynie, ale bezpośrednio, bez użycia środków komunikacji elektronicznej czy aplikacji, jest wykonywany przez sklep internetowy i jako taki korzysta z wyłączenia określonego w ustawie?

Jeżeli w siedzibie sklepu internetowego byłaby prowadzona sprzedaż bezpośrednia, to taka sprzedaż nie będzie objęta wyłączeniem z art. 6 ust. 1 pkt 20. Nie jest to bowiem sprzedaż w sklepie internetowym polegająca na dokonaniu transakcji za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej (Internet).

Jakie sankcje grożą przedsiębiorcy za naruszenie zakazu powierzenia wykonywania pracy w handlu lub wykonywania czynności związanych z handlem pracownikowi lub zatrudnionemu.

Takie działania stanowią wykroczenie z art. 10 ustawy zagrożone karą grzywny od 1000 zł do 100.000 zł.

Czy w związku z wejściem w życie ustawy w placówce handlowej obowiązuje definicja

wykonywania pracy w niedziele i święta z ustawy czy też z Kodeksu pracy. Jeżeli obowiązuje definicja z ustawy, to czy pracodawca ma obowiązek zmienić regulamin pracy określający granice niedzieli i święta.

Zgodnie z art. 3 pkt 7 ustawy ilekroć w ustawie jest mowa o wykonywaniu pracy w handlu oraz wykonywaniu czynności związanych z handlem w niedziele i święta w placówkach handlowych – należy przez to rozumieć wykonywanie takiej pracy lub takich czynności przez pracownika lub zatrudnionego w okresie 24 kolejnych godzin przypadających odpowiednio między godziną 24 w sobotę a godziną 24 w niedzielę i między godziną 24 w dniu bezpośrednio poprzedzającym święto a godziną 24 w święto. Przepis ten nie upoważnia pracodawcy do modyfikowania tego okresu i wyznaczania innych godzin rozpoczęcia i zakończenia niedzieli i święta.

Ustawa o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni dokonuje także zmian w Kodeksie pracy w zakresie unormowań dotyczących pracy w niedziele i święta. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 151⁹ § 2 Kodeksu pracy za pracę w niedziele i święto, w przypadkach, o których mowa w art. 151¹⁰ uważa się pracę wykonywaną między godziną 6 w tym dniu a godziną 6 w następnym dniu, chyba że u danego pracodawcy została ustalona inna godzina. Zatem unormowanie to odnosić się będzie wyłącznie do tych prac, które zostały wymienione w art. 151¹⁰ Kp a przepis ten nie dotyczy placówek handlowych. Stosownie do dodanego art. 151^{9b} Kp ograniczenia w wykonywaniu pracy w placówkach handlowych w niedziele i święta oraz w dniu 24 grudnia i w sobotę bezpośrednio poprzedzającą pierwszy dzień Wielkiej Nocy określają przepisy ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz niektóre inne dni.

Zatem definicja działa z mocy ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta, a więc pracodawca nie ma obowiązku zmiany regulaminu pracy w tym zakresie.

Czy placówka handlowa będąca częścią stacji paliw jest objęta zakazem?

Zgodnie z ustawą zakaz nie obowiązuje na stacjach paliw płynnych. Tym samym, jeżeli sklep stanowi część stacji paliw to jest wyłączony spod zakazu handlu.

Przepis art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy nie zawiera warunku handlu na stacji paliw płynnych wyłącznie paliwami, w związku z czym należy przyjąć, że o ile handel będzie odbywał się w obrębie stacji paliw, nie będą obowiązywały ograniczenia określone w art. 5 ustawy.

Czy placówka handlowa, przy której znajduje się stacja paliw jest objęta zakazem?

Należy uznać, że dla zastosowania wyłączenia do określonego sklepu (placówki handlowej) nie jest wystarczające zlokalizowanie stacji w jego pobliżu i powiązanie właścicielskie. W takim przypadku należy przyjąć, iż działalność handlowa dozwolona jest jedynie w tej części, która funkcjonalnie została dedykowana sprzedaży paliw i jest obiektem budowlanym spełniającym warunki przewidziane w obowiązujących przepisach dotyczących warunków technicznych, jakim powinny

odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, w obrębie którego dokonywana jest sprzedaż produktów naftowych na podstawie ważnej koncesji udzielonej w oparciu o przepisy Prawa energetycznego.